У РІК СОБАКИ СЛІД ЗНАТИ, ХТО ПЕС ДЛЯ УКРАЇНЦІВ 3

100-РІЧЧЯ УКРАЇНСЬКИХ ГРОШЕЙ: СЕКРЕТИ ГРИВНІ УНР 6

КОМІКС «ВОЛЯ», ЯКОГО... БОЯТЬСЯ У РОСІЇ 5

Козацький край

№11 (102)
29 грудня 2017 р.

Малюнок Євгенія ТОНЧИЛОВА

З МИНУЛОГО В МАЙБУТНЄ БЕРІМО ЛИШЕ НАЙКРАЩЕ!

Олег ОСТРОВСЬКИЙ

З ВІРОЮ В БОГА – ПЕРЕМОЖЕМО ЗЛО!

Сашко Лірник, відомий український казкар родом з черкаської Умані, організує головний Різдвяний Вертеп країни - на Софіївській площі у Києві.

«Надіюся на допомогу своїх друзів і багаторічних учасників моїх вертепів – братів Капранових, Юрка Журавля, Анжеліки Рудницької, Ігоря Захаренка, Івана Леньо, Леся Подерев'янського, Майкла Щура та інших. З костюмами допоможе Оксана Якушина, – каже Сашко. – На цей раз я спробую поставити той мюзикл, який мені замовив Олег Скрипка і не забрав готовий сценарій. Перероблю його на різдвяну виставу. Вистава називається "Вечори на хуторі Відрадному"…

Сашко Лірник веде телепрограми для дітей, записує альбоми казок та пісень, подорожує і виступає на фестивалях. У 2000 році дитяче журі обрало його найкращим дитячим письменником України. Вів телепередачу "Казки лірника Сашка". Записав диск із казками для дорослих та дітей, а також пісні з гуртами "Рутенія", "Чур", "Вій", "Кому Вниз", знявся у кліпі гурту "Тінь Сонця". Організатор, сценарист-постановник та учасник дитячих свят на Миколая у Києві, Відні, Варшаві і Празі.

Головною подією Новорічної ночі на Євромайдані 2014 року став «Зірковий Вертеп» від Сашка Лірника. Він написав і поставив його разом з видатними українськими митцями та громадськими діячами: Олесем Донієм, Іваном Леньо, Олександром Положинським, Володимиром Ар'євим, Анжелікою Рудницькою – і це визнали найкращим новорічним шоу в Україні. Нинішній Різдвяний Вертеп від Сашка Лірника розпочнеться о 18-00 год. 7 січня 2018 року на Софіївській площі столиці України.

Як і все у нас в країні, найкращі речі створюються за ініціативи небайдужих людей, які не чекають ні державних коштів, ні міжнародних допомог…

Спільнокошт збирає гроші на потужний фільм «Король Данило», а ролі у ньому актори виконують практично «на громадських засадах» - у епізодах, «за спасибі», заради підтримки вітчизняного кіно, знімаються навіть такі знаменитості, як музикант і художник Юрко Журавель з хлопцями зі свого музичного гурту…

А соліст гурту "Тінь сонця" Сергій Василюк запросив всіх охочих зустріти новорічну ніч на Київському річковому вокзалі - у рамках проекту "Новий рік під захистом". Головна мета – привітати тих, хто оберігає затишок зимових свят на фронті…

Щасливий тим, що маю за друзів і Сашка Лірника, і Сергія Василюка, і черкащанку Руслану Лоцман, яка у Київському міському Палаці ветеранів на концерті «Новорічне диво» співала для батьків загиблих на Донбасі українських воїнів – вдячний усім, хто в цей нелегкий час «на інформаційному фронті» допомагає спільній справі перемоги над ворогами України!

В часі, коли настає Новий рік і наближається Рідзво Христове, згадую слова Сашка Лірника про те, що «Щедрик – то насправді не просто про свято, а про відродження України. Про справжнє і вічне, про те, що дрімає в наших душах і сниться нам по ночах, про те, що не можна продати чи купити, про те, що найдорожче і найтепліше. Про те, що тримає нас на світі. Про видужування і лікування. Про те, як з попелу чужинецького "міра" пробивається і розквітає наше, рідне, українське».

Я вірю в те, що 2018 рік – не просто черговий рік нашої боротьби за Волю – це рік, який наблизить нас до Перемоги над хижим і підступним, але примітивним і недалекоглядним нашим ворогом, який забув про уроки історії і те, що невідворотньо чекає на злодія, що зазіхає на чужу землю. А ще – наблизить перемогу над ворогом внутрішнім, ім'я якому – Корупція. І над ворогом, який панує над величезною кількістю співвітчизників. Цей страшний ворог називається Байдужість…

Напередодні Різдва пам'ятаймо: з нами Бог і з нами Правда! Разом здолаємо зло.

Разом переможемо!

У РЕЙТИНГ НАЙКРАЩИХ СВІТОВИХ ФОТО-2017 ПОТРАПИВ ЗНІМОК З УКРАЇНСЬКИМ ОФІЦЕРОМ

Видання The Guardian оприлюднило свій рейтинг "Кращі фотографії 2017 року", до якого увійшла фоторобота українця Сергія Ваганова з позицій українських військ на Донбасі.

Організаторів рейтингу вразило фото, на якому офіцер виконує вправи з використанням 120-міліметрових снарядів в імпровізованій тренажерній залі на передовій.

До початку війни автор фото Сергій Ваганов жив у Донецьку, але після зустрічі із проросійськими сепаратистами перебрався до Маріуполя.

"Майже кожен тиждень я їду на передову. Я працював у місцевій газеті в Донецьку – ніколи не думав, щоб стану військовим фотографом", – сказав затятий патріот-донеччанин з російським прізвищем...

З 1 СІЧНЯ БІОМЕТРИЧНИЙ КОНТРОЛЬ НА УКРАЇНСЬКИХ КОРДОНАХ - НЕ ТІЛЬКИ ДЛЯ РОСІЯН, А Й ДЛЯ ГРОМАДЯН НАМІБІЇ, ГАБОНА, ЗІМБАБВЕ...

З 1 січня 2018 року Україна запускає систему фіксації біометричних даних іноземних громадян.

Відтепер особи без громадянства та громадяни 70 країн, в тому числі Росії, зобов'язані здавати відбитки п'яти пальців для ідентифікації при в'їзді в Україну та завчасно направляти повідомлення про мету перебування.

У свою чергу, в Держприкордонслужбі зазначають, що на пунктах пропуску в районі проведення АТО біометрична перевірка російських громадян відбуватися не буде, - вони просто не зможуть перетнути КПВВ, якщо заїхали з непідконтрольної території.

Також в ДПСУ зазначили, що біометричний контроль на адміністративному кордоні з Кримом не стосуватиметься громадян України, які проживають на півострові.

Список країн, для громадян яких введено біометричний контроль, оприлюднено на офіційному сайті МЗС України. Окрім Росії, у переліку – Алжир, Ангола, Афганістан, Бангладеш, Бенін, Ботсвана, Буркіна-Фасо, Бурунді, В'єтнам, Габон, Гамбія, Гайана, Гана, Гвінейська Республіка, Республіка Гвінея-Бісау, Республіка Екваторіальна Гвінея, Незалежна Держава Папуа-Нова Гвінея, Джибуті, Еритрея, Ефіопія, Єгипет, Ємен,Замбія, Зімбабве, Ірак, Іран, Хашимітське Королівство Йорданія, Республіка Кабо-Верде, Камерун, Кенія, Киргизія, Союз Коморських Островів, Конго, Корейська Народно-Демократична Республіка, Республіка Кот-д'Івуар, Королівство Лесото, Ліберія, Ліван, Лівія,

Мавританія, Мадагаскар, Малаві, Малі, Марокко, Мозамбік, Намібія, Республіка Нігер, Федеративна Республіка Нігерія, Ісламська Республіка Пакистан, Палестина, Південний Судан, Руанда, Демократична Республіка Сан-Томе і Принсіпі, Королівство Свазіленд, Сенегал, Сирія, Сомалі, Судан, Сьєрра-Леоне, Таджикистан, Танзанія, Тоголезька Республіка, Королівство Тонга, Туніс, Уганда, Центральноафриканська Республіка, Шрі-Ланка та Республіка Чад…

ФІЛЬМИ «КОРОЛЬ ДАНИЛО» І «ЧЕРКАСИ» РОЗКАЖУТЬ ПРО БОРОТЬБУ ПРОТИ ВОРОГІВ-ОРДИНЦІВ У XIII І XXI СТОЛІТТЯХ

«Король Данило» — майбутній історичний бойовик Тараса Химича. Прем'єра запланована на травень 2018 року.

1238 рік. Князь Данило Галицький зі своїм братом Васильком нападають на прикордонний замок таємного ордену. Завдяки своїй винахідливості Данило захоплює магістра в полон. Останній переконує князя стати його союзником у боротьбі з могутнім ворогом зі Сходу. Хан Батий нападає на Русь і знищує Київ, як і попереджав магістр. Починається мобілізація та створення міст-фортець. Таке рішення не подобається боярам, вони готові домовитися з ханом заради спокійного ведення власних справ. Війну Данило виграв, але не без втрат. За допомогою магістра князь отримує корону від Папи Римського і стає першим королем Русі…

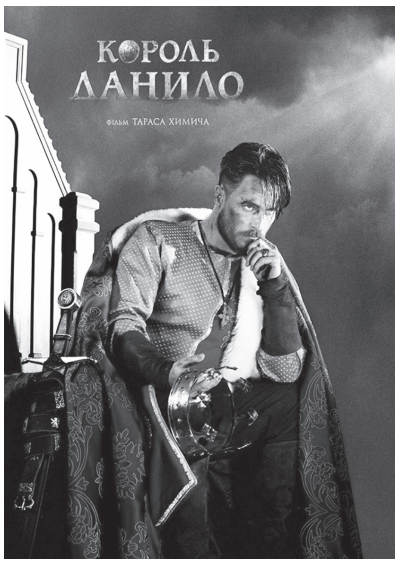

Фільм знімають на Прикарпатті, де збудоване спеціальне середньовічне містечко, яке після завершення зйомок не розбиратимуть — залишать як музей. Зйомки також відбуватимуться у майже 30 локаціях на Поділлі та в Центральній Україні…

А влітку 2018 року український глядач побачить прем'єрну стрічку воєнної драми "Черкаси", де зображено події 2014 року та спротив моряків українського тральщика U-311 російським окупантам.

Під час зимового кіноринку Одеського міжнародного кінофестивалю вже презентували робочий трейлер кінострічки.

"Зараз фільм режисера Тімура Ященка на стадії монтажно-тонувального періоду. Промокампанію плануємо розпочати вже у березні 2018-го", – розповів PR-директор компанії МКК Film service Володимир Денисенко.

Зйомки фільму розпочали ще у квітні 2017 року. Основними локаціями були Очаків, Одеса та Чернігівська область. Загальний бюджет фільму склав близько 40 мільйонів гривень, з яких 40% надала держава.

Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ №18773-7573ПР від 18.01.2012 р.
Козацький край

Головний редактор – Олег ОСТРОВСЬКИЙ
Шеф-редактор – Віктор ВОЛЯ
Редактор випуску – Петро ДОБРО
Засновник – Чигиринська ГО "Вільне Козацтво Холодного Яру"

З питань придбання та розповсюдження газети звертатися до редакції "Козацького краю" за адресою: вул. Надпільна, 330, к. 4 м. Черкаси, 18005, тел.: (0472) 31-29-74
E-mail: Cossack_land@i.ua

Газета віддрукована в ПП Руденко Ю.І., м. Черкаси, вул. Вербовецького, 1а. Тираж – 10 000 екз.
Замовлення №1199

У РІК СОБАКИ – ЗІ ЗНАННЯМ ПРО ТЕ, ХТО ПЕС ДЛЯ УКРАЇНЦІВ…

Існує легенда про те, що Будду Гаутаму, засновника буддизму, у подорожах завжди супроводжував маленький пес, який у хвилини небезпеки перетворювався на грізного лева, готового захищати господаря, або ж везти його на своїй спині. Вважається, що цим собакою був ши-тцу, саме тому пізніше він був улюбленою породою тібетських лам і китайських імператорів. Зображення собак можна бачити у пірамідах єгипетських фараонів, на саркофагах польських королів і на картинах величезної кількості європейських митців Середньовіччя. Правителі всіх часів і народів знали: собаці можна довіряти більше, аніж людині, бо відданість її – щира. Навіть диктатори, здатні відправляти на смерть сотні й тисячі людей, ставали «ватно»-м'якими біля своїх собак…

Весь світ знав німецьку вівчарку Блонді, яка належала Адольфу Гітлеру – її господарю Рейхсканцелярії подарував цуценям у 1941 році, році вторгнення в СРСР рейхсляйтер Мартін Борман. Вважається, що 1945 року і Гітлер, і Борман, і Блонді загинули від спеціально вжитого яду цианіду – не переживши падіння «великої імперії». Досі не відомо, куди поділися четверо цуценят Блонді…

Знав весь світ і лабрадоршу Конні, що належала Володимиру Путіну – її хазяїну Кремля подарував цуценям у 1999 році Сергій Кужугетович Шойгу, нинішній міністр оборони РФ. Вважається, що Конні померла наприкінці 2014 року, року вторгнення в український Крим і на Донбас чужинців, які мріяли про відновлення «великої імперії»…

Багато собак стали знаменитими безвідносно до своїх господарів. У США це – їздовий собака-хаскі Балто, який у 1925 році урятував від епідемії дифтерії ціле місто Ном. Через крижаний шторм і бурю Балто доставив у місто вантаж з рятівними ліками навіть попри те, що його господар, обморозивши кінцівки, втратив здатність керувати упряжкою. А в СРСР героєм стала дворняга Лайка, яка у 1957 році першою полетіла в космос і загинула з-за помилки конструкторів через декілька годин після старту ракети…

Подвиги собак бувають різними. Російські історики розповідають, що начебто у 1943 році спеціально навчена радянська собака-диверсант Діна вискочила перед німецьким військовим ешелоном, скинула зі спини на рейки мішок із вибухівкою, зубами висмикнула чеку (!) з боєзаряду, скотилася з насипу і втекла у ліс. У рапорті партизанів значилося, що вибух знищив 10 вагонів з живою силою і пальним, після пожежі якого аж шпали горіли і рейки плавилися… Росіяни стверджують, що це була перша і остання собака-диверсант такого рівня. От тільки хто вже підтвердить, як вона зубами ту чеку перед ешелоном висмикувала?.. Можливо, тому цю історію досі розповідають тільки у російських школах, і вона не дуже відома світові. Натомість весь світ знає добрі (без вбивств і пожеж) подвиги собак у Японії і США. Собака-інвалід Фейт з американського штату Вірджинія, не маючи обох передніх лап, прославилася умінням абсолютно вільно ходити на «ногах» - задніх лапах. Її виступи у спецшколах і госпіталях надихали долати свої недуги і людей-інвалідів. А японський Хатіко, який протягом 9 років поспіль чекав на повернення свого померлого господаря, став символом справжньої любові й вірності. Недаремно у день смерті знаменитого Хатіко по всій Японії було оголошено жалобу…

З давніх-давен щиро шануються собаки і в Україні. Наші предки вірили в те, що чорні собаки з білими плямами під очима («чотириокі» пси) здатні побачити нечисту силу і попередити господаря про її наближення. Вірили і в існування собаки-ярчука, який не тільки міг виявити відьом та іншу нечисть, а ще й знищити їх завдяки «вовчому зубу» в пащі, до якого начебто підходив яд з двох гадюк, які під шкірою у ярчука… Про це згадувало багато українських письменників і поетів, включно з Тарасом Шевченком. Цікаво, що розповсюдженню цієї легенди сприяла своєю книгою і знаменита «дівиця-гусар» Надя Дурова – уродженка Києва, яка, замаскувавшись чоловіком, зуміла потрапити до війська, стати корнетом Маріупольського і битися проти Наполеона під Бородіним…

За нечисть вважав ворогів України і пес з доброю кличкою Лабусь, який був… зв'язковим УПА у Перемишлянському районі Львівщини – у густій шерсті переносив «грипси» (шифровані записки) між повстанськими базами й криївками. Зрештою, Лабусь загинув від кулі енкаведиста, на якого кинувся, відчувши запах ворога…

Нині ж дуже часто собак можна зустріти в бліндажах і траншеях українських воїнів на Донбасі. Зокрема, у полку "Азов", а конкретніше – у бронетанковому батальйоні "Холодний Яр" ніс службу легендарний пес Рижик– родом з Донеччини, із зруйнованого війною Широкиного. Був двічі поранений: раз осколком, другий раз – кулею. Обидва рази урятований "азовцями" від загибелі. У полку бійці сміялися з публікації журналістів про те, що у Рижика "відкрився дар яснобачення після контузії". Але підтверджували: він справді заздалегідь попереджав про обстріл і ховався тільки в траншею або бліндаж, бо "знав", що в будівлі може привалити вибухом. А ще – гасив лапою вогонь, як тільки хтось навіть просто запалить запальничку. Після того, як горіло рідне Широкине, бачити вогонь цей собака не міг і переживав за тих хлопців, які врятували йому життя. На жаль, зрештою Рижикове життя таки обірвала куля…

Свого часу в Росії молодіжний рух «Мы» виступив з пропозицією того, щоб на виборах президента РФ у 2008 році замість Путіна, який не мав тоді права балотуватися на третій термін, висунути кандидатом у президенти його собаку Конні. На це політичний оглядач Юлія Латиніна в ефірі «Эхо Москвы» зауважила, що із задоволенням проголосувала б за Конні, бо це ж не за її господаря голосувати. Зрештою, сатирична пропозиція несподівано для всіх обросла солідною підтримкою фахівців. «Конні – просто блискуча кандидатура», - заявив відомий у Росії політолог, президент фонду «Інедем» Георгій Сатаров, а у ході голосування на сайті memos.ru із запитанням: «Кто станет в 2008 году преемником Владимира Путина?», Конні перемогла з серйозним відривом - набрала 37 % голосів.

«Верный, проверенный товарищ… Не замеченная в великодержавном шовинизме. Плюс благородное происхождение (серед предків Конні – одна із собак Леоніда Ілліча Брежнєва – ред.) - іронічно підкреслив переваги цієї собаки у статті на сайті «АПН.ру» член Президії ЦК «Родины. КРО» Володимир Тор. І з жалем відзначив: «В честной и бескомпромиссной борьбе кандидатура суки Конни не прошла, а победителем был объявлен г-н Медведев. Его персона уже получила всенародную поддержку».

В Україні ж собак ніколи не висували в правителі – ні жартома, ні серйозно, бо в козацькому краї ніколи не прагнули панування царів-сатрапів, наділених безмежною владою з правом передавання її у спадок. Яскравою ілюстрацією цього стала карикатура, намальована майже століття тому художником Георгієм Нарбутом – творцем перших грошей і герба УНР. В часі, коли Директорія повстала проти безроздільного правління гетьмана, Нарбут назвав свою карикатуру «Пес, що мочиться» і зобразив собаку, що задер ногу на гетьманського кашкета і булаву, які валяються на бруківці посеред Софіївської площі в Києві. Залишив підпис, значення якого зводиться до того, що «пес – і той все знає – тиранства мерзотність обгавкує», Щоправда, при цьому у «обличчі» того пса сучасники легко впізнавали організатора антигетьманського перевороту – політична карикатура не вітала міжусобну боротьбу українців у часі, коли Москва вже створила на Донбасі фейкову «Донецко-Кріворожскую республіку» і готувалася до широкомасштабного вторгнення в Україну…

Якщо політичні лідери нації завжди суперечливі і часто викликають претензії в українців вже мало не наступного дня після обрання – то лідера симпатій у віртуальному світі визначати завжди значно легше… У рік, коли помер Генсек СРСР Леонід Брежнєв, з'явився веселий мультфільм «Жив-був пес» за мотивами народної української казки. За пригодами (під українські пісні і в оточенні колориту українського села) винахідливого пса Сірка і його закадичного лісового друга спостерігав весь СРСР і в часи недовгого правління ветерана КГБ Андропова та його наступника Черненка, і в «перебудовні» часи Горбачова. Союз розвалювався – а по всіх його колишніх республіках продовжувало звучати знамените «Щас спою…»

У 2014 році, у розпалі оскаженілих спроб організації проросійських «ресублік», як тільки у Кривому Розі, місті металургів на Дніпропетровщині, захльобнулася «русская вєсна», місцеві підприємці встановили бронзову скульптуру знаменитих «мультяшних» вовка й собаки. І назвали її «Дружба» - як символ того, що і в найтяжчі часи хорошим персонажам світу, перетворено на театр, потрібно разом долати труднощі… У цей час Москва (на противагу Україні, державам Балтії та Європи) ще носилася з ідеєю об'єднання країн так званого «Таможенного союза», прозванного у нас «Тайожним». І раптом у тому ж 2014 році у одній з головних держав того союзу, Казахстані, випустили ювілейну монету – 50 тенге. На ній була зображена сценка зі знаменитого мультфільму – з псом, пейзажами українського села і написом… українською мовою – «СІРКО». У Росії дехто сприйняв це як натяк – і не помилився, бо навчений гірким досвідом України, Казахстан чітко і демонстративно взяв курс на дерусифікацію суспільства, заявивши навіть про перехід письма з кирилиці на латиницю.

Бо знає й пес, що краще дружба з вільним вовком, аніж з тим, хто прагне бути тобі не другом, а господарем і роздавати стусани за кісточку, вкинуту у миску…

Ярослав ЗВЕНИГОРА

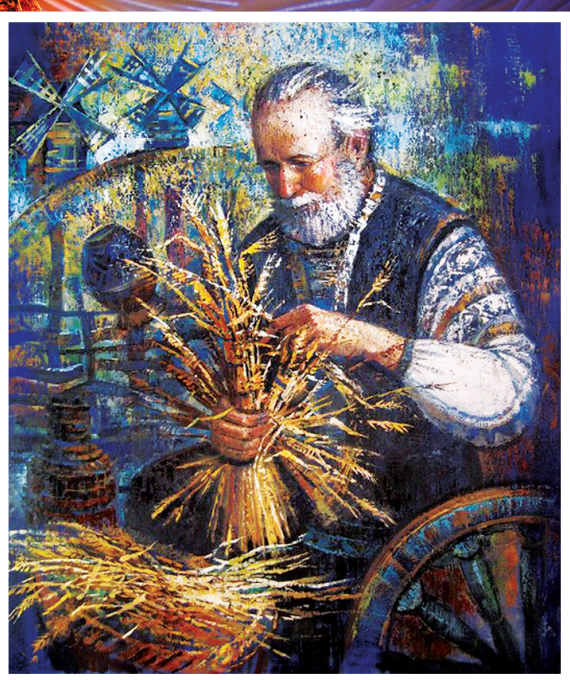

Давні українські традиції святкування Різдва

З хрещенням Русі християнські традиції Різдва тісно переплелись з язичницькими обрядами. Чимало старих символів набули нового значення.

Традицій святкування Різдва чимало і вони дещо різняться в регіонах України. Незмінним залишались колядки, вертеп та приготування Святої вечері (хоч регіонально кількість страв завжди різнилась: в основному, 12, а подекуди 7, 13, яка не обходилась без куті та узвару - страв богів). Таким же незмінним атрибутом завжди був і "дідух"…

Дідух до хати — біда з хати

Різдву за церковною традицією передує чотиритижневий піст. У цей час виконували всі хатні роботи: білили світлицю, вивішували найкращі рушники. Покуття - місце у східному кутку оселі, де була ікона, - оздоблювали особливо урочисто. Саме тут було місце для одного із найважливіших символів усіх трьох зимових свят, що називається "дідух", "дід", "коляда" на Волині, "кріль" (король) на Холмщині, "зажин" на Чернігівщині, який вважався символом сімейного добробуту, зв'язком між поколіннями роду.

У дохристиянські часи "дідух" був уособленням божества - опікуна людської спільноти, прадіда. "Дідух" - із старослов'янської мови "дух предків" - це перший зажинковий сніп, або останній (обжинковий) у деяких регіонах.

На перший Святвечір (тобто 6 січня), коли сходила зоря, господар заходив до хати із "дідухом" із словами: "Святий вечір! Здоровлю з Колядою" (Різдвом Христовим, бо його так часто називали).

"Колядою" називають і пісні, що виконують під час Різдва, і обдарування за хороші побажання, і різдвяний калач, і "дідуха", внесення в хату якого означало початок Святої вечері. На Східній Україні, входячи в хату батько говорив такі слова: "Святки йдуть!" "Святки прийшли!" - відказував після батька син. "Шануємо і просимо "дідуха" й вас завітати до господи!", - відповідала мати.

На Галичині ґазда промовляв такі слова: "Дай Боже, добрий вечір, ті свята упровадити, других дочекати в здоровлю, щастю до другого року, на многая літа". Після цього ставили "дідух" у Красний кут на сіно. Вважалось, що саме на цей сніп (Символ прапредка) злітаються душі, яких запрошують у ці святкові дні до Святої вечері.

Уявне, або символічне запрошування покійних предків на родинну трапезу та їх своєрідне "частування" на Святвечір, а також сприйняття колядників як живого втілення покійних предків та щедре їх обдаровування, говорить про стале уявлення "культу предків", з яким пов'язані більшість обрядових дійств, обереги.

"Традиція вшанування предків дуже велика, чи то взяти Різдвяні свята, чи то Великдень. Тобто відбувається єднання всіх живих і ненароджених, і тих, що вже відійшли. Існує різна інтерпретація "дідухів" - сьогодні їх можуть, наприклад, прикрашати солом'яними витворами, - наголошує заступник директора із просвітницької роботи Музею Івана Гончара Тетяна Пошивайло, - Тоді як традиційно в східних регіонах України переважали "дідухи" снопом, а на заході на триніжках."

У деяких місцях із частини "дідуха" робили перевесла на дерева, щоб добре родили, зерно ж зберігали до весни, додаючи його до посівного. Залишки "діда" спалювали, відпускаючи душі, після Різдва, а в деяких регіонах після Водохреща, подекуди ж спалювали тільки сіно, на якому стояв "кріль", але кожного року "зажин" робили новий.

Сіно, яким часто встеляли долівку на Святвечір під столом (саме там дітвора кудкудакала: "Кво-кво, завтра Різдво". Робилось це для того, щоб кури неслись на наступний рік) символізує ясла, де народився Ісус Христос. На сіно ложили і обрядовий хліб.

Хліб для Різдва

Для святкування Різдва випікали декілька різновидів хліба. Це був і звичайний хліб, який споживали під час вечері, і обрядовий, що зберігався протягом всіх Різдвяних свят.

Різдвяний хліб був символом новонародженого Христа, і подекуди під час замішування тіста додавали свяченої води. Обов'язковим був книш - кругла паляниця із маленьким хлібенятком зверху - для душ померлих.

Подекуди перед випіканням такий хліб позначали голівкою маку, або відтиском склянки із змоченими в олії краями. На Поділлі такий знак називали "душею". На Підгір'ї такі книші називали "настільниками", "василіниками", "васильками", "щедриками". Цей хліб символізував єдність поколінь роду та заступництво предків.

На Поділлі випікали три обрядові хліби та клали один поверх одного: нижній (прісний, житній) - "Хазяїн" чи "Святе Різдво", другий (більший, гарно прикрашений, пшеничний) - "Василь", верхній (менший, теж пшеничний) - "Йордан", та їли їх на відповідні свята.

Обов'язково пекли калачі - круглі обрядові хліби із білого пшеничного борошна на молоці із додаванням яєць. Їх випікали спеціально для дітей, які понесуть вечерю до дідусів та бабусь, хресним батькам.

На Поділлі пекли "голубків", якими обдаровували дітей та колядників. На Черкащині - прямокутний хліб, що називається "Господар". Пекли і пиріжки із різною начинкою, які бабусі роздавали внукам, а ті мали запам'ятати, із чого була начинка. Це могло врятувати, якщо дитина заблукає. Вважалось, що, пригадавши, з чого були пиріжки на Святвечір, Господь зразу допоможе пригадати дорогу.

Подекуди пекли хліб для покійних родичів, який називали "помана". Окремо випікали хліб і для худоби, адже вважалось, що в цей день вона говорить із Господом. На Поділлі цей хліб називали "Рожество", виробляли його з двох валків тіста, які скручували джгутом, надавши йому форми підкови, клали на горщик з кутею. Символізм звичаю годувати худобу хлібом у тому, що вона своїм диханням зігрівала новонародженого Ісуса…

Ірина ДЕМКІВ

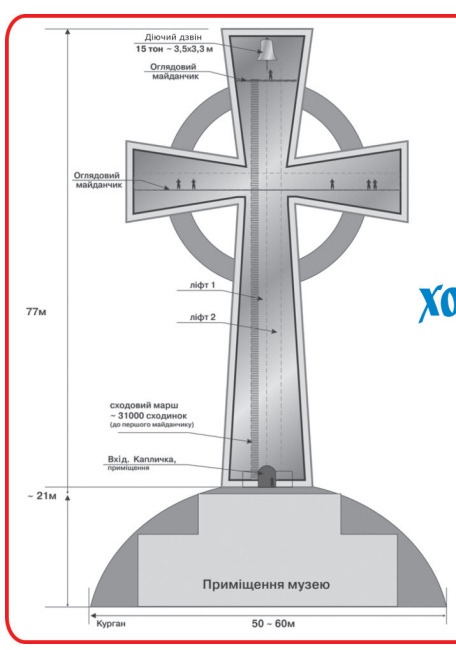

ТИ ХОЧЕШ ВЗЯТИ УЧАСТЬ У РОЗБУДОВІ МУЗЕЮ ІСТОРІЇ ХОЛОДНОГО ЯРУ, У ЗВЕДЕННІ НАЙВИЩОГО У СВІТІ (БІЛЬШЕ 70-МЕТРІВ) «ХРЕСТА ВОЛІ» НА ЧЕСТЬ КОЗАЦЬКОЇ ТА ВІЙСЬКОВОЇ СЛАВИ?

Телефонуй: 067-473-66-72

ПРОСВІТНИЦЬКА ВОЛЯ UA МЕДІА ГРУПА

УКРАЇНСЬКА «ВОЛЯ» ЗАВОЙОВУЄ СВІТ МИСТЕЦТВОМ

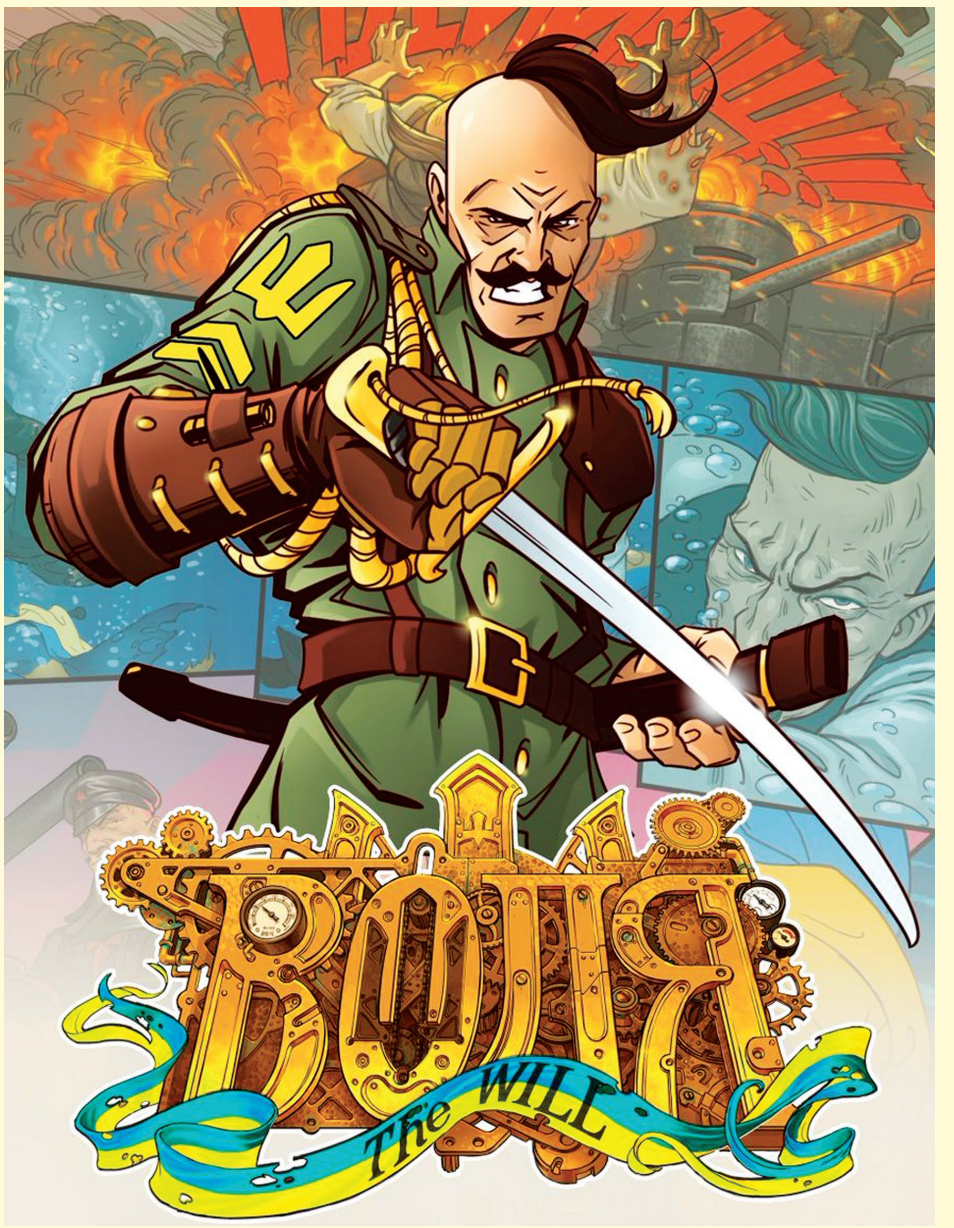

Редакція «Козацького краю» з гордістю називає друзями творців коміксу «Воля» - бо це люди, з якими ми робимо спільну справу – популяризуємо історію української Визвольної боротьби.

Перший в Україні амбітний проект якісно нового зразка "ВОЛЯ: The WILL" – український фантастичний комікс в жанрі альтернативної історії, надзвичайно креативно, по-сучасному висвітлює історію часів Української Держави 1918 року. Жанрово це мікс стім-панку, фантастики, екшену, фентезі та навіть жахів. Наразі вийшла друком перша частина коміксу, серед вигаданих персонажів якого і реальні історичні постаті.

Захоплення коміксом спонукає його читачів глибше вивчати історію України. А ворогам України він нагадує неприємні для них миті реальної історії: сторінки коміксу то змальовують те, як сотню років тому українці московитів з Криму вибили, а на усіх кораблях Чорноморського флоту підняли синьо-жовті прапори, то промайне у коміксі карта на стіні українського штабу, де Кубань позначена, як дружня Києву, то згадка проскочить про бій на околиці українського міста Ростов… Без претензій на чужу землю, а тільки зі згадкою про те, як було, творці коміксу змальовують історію – частково реальну, частково – з елементами фентезі й містики: у сценах з'являються то червоноармійці-вурдалаки, то привид розстріляного царя… А у зіниці ока Леніна можна примітити таку промальовану деталь, як п'ятикутна зірка, - перевернута, як символ прихильників нечистої сили…

Після того, як Президент України Петро Порошенко відвідав разом з дружиною Міжнародний фестиваль «Книжковий Арсенал» і серед інших книг придбав комікс «Воля», російські ЗМІ вибухнули серією лютих публікацій про те, як «кровавая хунта пєрєвірает історію». Апогеєм істерики стала програма «Врємя покажет» на пропагандистському кремлівському «Пєрвом каналє». Доведені українським коміксом до сказу, депутати «Гасударствєнной думи» Росії один поперед одного вправлялися у випадках на адресу її авторів. Найцікавіше, що коли один з учасників програми сказав, що йому «прикро бачити оскалені морди в коміксі», ведуча російського телешоу констатувала: «Это наши морды, друзья…»

Як кажуть у нас в Україні, ніхто їх за язика не тягнув – бо як кажуть у Росії, «кто ім доктор», якщо вони у окупантах, які вторглися в Україну сто років тому, впізнають себе – сучасних?!..

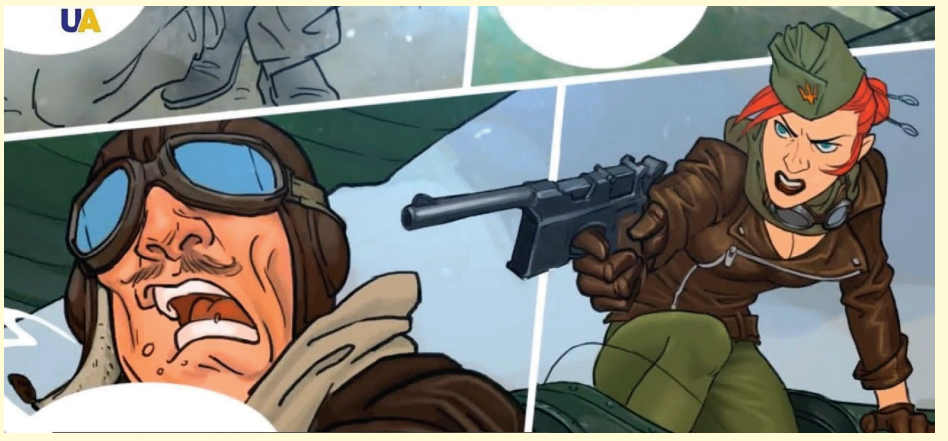

У команді проекту "ВОЛЯ:The WILL", який так оригінально зумів переплести фантастику з історичною дійсністю, багато цікавих людей: В'ячеслав Бугайов, Денис Фадєєв, Олександр Філіпович, Олексій Бондаренко, Максим Богдановський, Олексій Опара, Андрій Горожанов, Вікторія Пономаренко…

В'ячеслав Бугайов – автор ідеї, продюсер і сценарист, а Олександр Філіпович – менеджер проекту, співавтор концепції і так само сценарист. Саме з ними «Козацький край» поспілкувався в Києві, аби розвідати творчі плани команди, яка надзвичайно успішно стартувала не лише з «Волею» – популярністю користуються і творчий альбом-розмальовка за мотивами коміксу, магніти, наліпки, футболки та інша сувенірна продукція. Є вже навіть виконані завдяки 3-D технологіям мініатюрні копії британських панцерників «Остін», які були на озброєнні в Армії УНР – завдяки коміксу українська історія отримує все більше способів популяризації…

Автори коміксу не приховують і кінематографічних амбіцій – у перспективі комікс буде екранізовано…

- Окрім коміксу – які свої роботи Ви можете відзначити особливо? Чи є серед них ті, що так само мають «патріотичну основу»?

У 2015 році був створений комікс про війну на Донбасі "Звитяга. Савур-могила". Історія про те, як продажний прокурор хотів отримати «корочку» учасника бойових дій за один день, але потрапив до самого пекла боїв за Савур-могилу у серпні 2014 року…

У 2016 році перевидали відомий комікс про козака-характерника "Максим Оса. Герой з того світу", за авторством відомого у всьому світі коміксиста Ігора Баранька. На даний момент це перший комікс в Україні, що екранізується.

Також наша команда експериментувала з Youtube форматом і створила перший сезон "ПрофіТролі" - передачі про український медіа-контент з відомими особистостями які дискутували на тему розвитку вітчизняного кіно, анімації, фентезі, коміксів,тощо.

- Який день вважаєте «днем народження» коміксу «Воля»?

День, коли зібрались усі разом і остаточно сформували концепцію коміксу: альтернативний стім-панк всесвіт і максимальна увага до України на фоні 1918-1920 років. Від самого початку ми знали, що ідея залучити людей до вивчення історії через розважальний фантастичний бойовик - спрацює, але не очікували такого шаленого успіху проекту!

- Хто ще з відомих людей, окрім Петра Порошенка, є серед «фанатів» коміксу?

Дуже багато - це і депутатський корпус, і відомі митці, і художники, і журналісти. Зокрема, Євген Нищук, Борислав Береза, Антін Мухарський, Наталія Яресько, Андрій Сайчук, Віталій Гайдукевич, Данило Яневський, Андрій Кравець, Андрій Іллєнко, Олексій Чебикін, Роман Скрипін та багато інших українців, які, іноді попри різні політичні погляди, - єдині у підтримці вітчизняного мистецтва і щиро допомогали й допомагають нам у просуванні коміксу у соцмережах та на телебаченні.

Це дійсно вразило нас і дуже сильно мотивувало розвивати проект. А ще більше наснаги надає величезна народна підтримка, яка формує чіткий запит суспільства на розважальний національний продукт.

- То що у Ваших подальших творчих планах?

Завершуємо роботу над другою частиною коміксу, яка вийде друком у 2018 році - точну дату поки не можемо назвати. А у третьому томі буде епічний фінал трилогії і також з'являться цікаві герої - не виключено, що і холодноярці, хоча скоріш за все Холодному Яру буде присвячений окремий комікс, окрема історія у дещо іншій стилістиці.

- Які реальні та вигадані персонажі будуть у коміксі-2?

Всі основні герої першого тому будуть нарешті "розкриті", з'являться нові цікаві сюжетні лінії. З реальних ("альтернативних") персонажів ви знову побачите Павла Скоропадського, Михайла Грушевського, академіка Вернадського, Нестора Махна, а головними героями залишаться Максим Кривоніс, Агнешка Бжезинська та нова героїня - механік Ганнуся. Також у новому томі з'являться Євген Коновалець, Ігор Сікорський, Агатангел Кримський, Вікентій Хвойка,Олена Степанів та інші.

- Десь ще за кордоном, окрім як у Росії, коміксом зацікавилися?

Звісно, причому любителям коміксів навіть незнання української мови не заважає та й наявність-відсутність

персонажів з історії своїх країн для любителів цього формату не є перешкодою. Скажімо, днями пан Wojciech Kawalec з Польщі отримав замовлені ним декілька екземплярів нашого коміксу – але замовляв він їх не з-за того, що у ньому є його землячка – Агнешка Бжезинська, а тому, що любить історію, комікси і якісні малюнки… Є наш комікс вже й у Франції та в Канаді.

До речі, і в Росії живуть не тільки ті, хто злиться з приводу нашого коміксу - вже декілька разів росіяни цікавилися, як би і їм отримати «Волю»…

Ярослав ЗВЕНИГОРА

ЗЕМЛЯК

«Золоте» повернення колишнього кріпака…

У перші дні січня 1919 року, коли в УНР розпочалася грошова реформа, єдиними засобами платежу на території України було проголошено національну валюту – гривні й карбованці, віддруковані за часів Цент-ральної Ради, Гетьманату та Директорії. Російські рублі царського та Тимчасового урядів "прирівнювалися по курсу" до паперового сміття, натомість українські банкноти мали отримати солідне підкріплення у вигляді мідних, срібних і золотих монет. На найдрібніші монети вирішено було пустити мідь із повалених пам'ятників російським царям, на крупніші ж за номіналом – збирали срібло й золото. Причому зображення Центральної Ради мало прикрасити срібні монети, а на золотих готувалися чеканити портрет Великого Кобзаря – Тараса Шевченка, яким завжди пишається не лише рідна Черкащина, а й уся Україна…

На жаль, здійснитися тій реформі не судилося з-за окупації України московськими більшовиками… Проте золота монета з профілем Тараса Шевченка таки з'явилася у обігу в березні 1997 року – портрет геніального пророка нації відчеканили поруч із зображенням мандрівного кобзаря і його поводиря біля української хатини на золотій (900-ої проби) 200-гривневій монеті вагою 15,55 грама. У сучасній Україні гривня остаточно "вкорінилася" як національна валюта від січня 1992 року, коли було підписано до друку перші купюри в 50 і 100 гривень – із Грушевським і Шевченком на них – хоча у обіг гривня "запущена лише 1996 року…

Перші національні банкноти були надруковані в Канаді – в Україні тоді ще не було відповідного обладнання. Як згадував розробник дизайну гривень, художник Василь Лопата, він був шокований, коли побачив введені в обіг "закордонну" сотку, з яких "замість тонко промальованого Шевченка дивився грубо зображений дядько з мутним поглядом, що нагадував махновця в кудлатій шапці. Замість портрета – грубий бездарний шарж…" У ході подальших реформ це зображення замінили портретом молодого Тараса Шевченка і сучасна 100-гривнева купюра фахівцями вважається однією з найкрасивіших у Європі…

Як відомо, за життя Тарас Шевченко ніколи не мав удосталь грошей. Та у наш час паперові купюри із його зображенням є у обігу не тільки в Україні, де нашого земляка зображено на 100 гривнях, а й у самопроголошеній "Придністровській Молдавській Республіці". Фейкова "республіка", яка перебуває під цілковитим патронатом і контролем Росії, досі намагається імітувати "дотримання інтересів багатонаціональної громади". Зокрема, саме тому на купюрі у 50000 рублів зразка 1993-97 років були портрет Богдана Хмельницького і пам'ятник Шевченкові у Тирасполі, а на 50 придністровських рублях під час двох наступних реформувань незмінно малюють портрет Тараса Шевченка. З тією ж метою написи на купюрах, окрім російської, дублюються молдавською та українською мовами. Але тут бачимо приклад простотаки містичного казусу: у 1994 році придністровські сепаратисти написали назву свого "банку" на купюрах в україномовному варіанті як "ПрІднІстрІвський" замість "Придністровський", а під час реформи 2014 року спробували виправитися і написали на грошах "ПриднЕстровський республИканський банк" замість "Придністровський республіканський". Мова Великого Кобзаря так і не піддалася викрутасам проросійських "гібридів"…

■ НАЙДОРОЖЧИЙ СИМВОЛ

У часи УНР тризуб намалювали спочатку на грошах, потім на прапорі, а вже тоді – на гербі…

Сто років тому самостійна Україна отримала гроші з княжим знаком Володимира Великого

Олександр БРАВАДА

6 січня 1918 року Українська Центральна Рада ухвалила Закон про випуск державних кредитових білетів УНР. Першими грошима самостійної України стала купюра у 100 карбованців роботи художника Георгія Нарбута із зображеним на ній тризубом – таким, як був на древніх золотих і срібних монетах Хрестителя Русі, київського князя Володимира Великого…

Символізм продовження тисячолітньої історії державотворення, закладений у княжому тризубі, настільки сподобався патріотам української Волі, що минув усього тиждень після виходу перших українських грошей – і тризуб із них законодавчо був затверджений для прапорів військового флоту УНР, піднятих на кораблях в Одесі та в Криму. А ще через місяць, 12 лютого 1918 року, ухвалено Закон УНР, згідно з яким державним гербом України став "знак Київської Держави часів Володимира Святого". Так, із легкої руки художника Нарбута, за активної підтримки Геральдичної комісії та голови Української Центральної Ради Михайла Грушевського, давній символ наших предків отримав нове життя.

Звідки ж узявся цей символ?.. Наприкінці осені 1796 року в київську аптеку німецького фармацевта Георга Бунге зайшов демобілізований солдат щойно розпущеного "корпусу малоросійських піших стрільців". Хотів придбати ліки, а грошей на те не мав – розрахувався золотим круглячком із зображенням, напис біля якого гласив, що то – князь Володимир, і дивовижним, раніше не баченим Бунге знаком із трьома зубцями, а на звороті – із зображенням Ісуса Христа… Що то таке – аптекар не знав, хоча "чуйка" підказувала, що це щось надзвичайно давнє. А ще – точно із золота, тому аптекар дав взамін ліки без вагань. Для кого солдат купував ліки – хтозна, ясно тільки, що був він або з козацької родини, або з монастирських селян Чернігівської, Полтавської чи Київської (включно з нинішньою Черкащиною) губерній, звідки був набраний його підрозділ, створений за принципом козацького ополчення. Перш ніж із жалем попрощатися з цією річчю, солдат зазначив, що дорога вона йому не через золото, а тому, що дала йому її мати перед службою – щоб Христос на ній оберігав воїна… Минув якийсь час, і Георг Бунге помер, залишивши нащадкам у спадок чималі борги. Щоб їх погасити, ті швидко розпродували майно – зокрема, маєток Бунге у Хмільні на Канівщині було продано разом з 62 кріпаками всього за 40 тисяч рублів. У той самий час монета, яку він купив у солдата, невдовзі оцінювалася від 75 і більше тисяч царських рублів…

1816 року її придбав відставний службовець канцелярії держсекретаря, дворянин Матвій Могилянський. Пізніше, коли вчені вже перестали сперечатися між собою, що це за річ – "медаль", та й то підробна чи монета – і то справжня, Могилянський міг буквально озолотитися, бо пропозиції продати раритет сипалися на нього звідусюди. Та старий уперто не продавав свій скарб, навіть удома не зберігав – носив усюди з собою, дістаючи з кишені час від часу, щоб полюбуватися. Якось під час прогулянки Маріїнським сквером Києва дістав учергове княжого златника, щоб подивитися на нього, і… загубив. Монета покотилася в траву – і як не старався старий, та більше її не знайшов.

На щастя, на той час було відомо вже про близько 20 монет Володимира із золота та срібла. На кожній із них виблискував княжий тризуб – символ, що повертав із забуття славетну древню державу зі столицею в Києві.

Утім, до нашого часу дійшло всього 11 золотих і 330 срібних монет Володимира. Два княжі срібляники було знайдено і на території нинішньої Канівщини. Один із них знайшов відставний штабс-капітан Віктор Гезе під час розкопок на Княжій горі біля Канева – на місці спаленого ординцями давнього міста Родень, відомого як літня резиденція князя Святослава, і місце, де 980 року був убитий найманцями-варягами князь Ярополк. Цю монету штабс-капітан продав 1905 року "по сходной цѣнѣ" Ермітажу у російському Санкт-Петербурзі, де ця монета з тризубом перебуває й донині. Іншу монету знайшли там, де 968 року таборувалися дружинники воєводи Претича, що поспішали рятувати княгиню Ольгу, оточену печенігами в Києві, – 1914 року монету відкопали на лівому березі Дніпра, біля села Ліпляве (нині Канівського району). Мине всього три десятиліття – і ця монета буде втрачена назавжди – під час Другої світової війни, 1943 року вона згорить у полум'ї пожежі в музеї Полтави, де зберігалася…

У 1917 році тризуб тріумфально повернувся на гроші нової незалежної держави зі столицею в Києві. На відміну від сусідів-росіян, які завжди схилялися в шані то перед "позиченим" у Візантії двоголовим орлом, то перед молотом із серпом на криваво-червоному полотнищі, то знову перед двоголовим птахом, українці згуртувалися навколо давнього тризуба, як символа славетних предків.

Основні гроші самостійної України отримали назву "гривня" – так само, як називалася грошова одиниця давньої Русі, де найпопулярнішою була київська шестигранна гривня зі срібла (їх, до речі, знаходили археологи і в наших краях – у Монастирку і Горобіївці на Канівщині, у Сахнівці на Корсунщині, у Леськах і Дахнівці під Черкасами). Такою срібна київська гривня була до татарської навали, від часу якої її почали рубати на частини – звідси з'явилася назва меншовартісної грошової одиниці – "рубля", як нині у наших сусідів…

2017 року, незадовго до візиту в Україну польського президента Анджея Дуди у найпопулярнішому виданні Польщі "Gazeta Wyborcza", з'явилася стаття, яка чи не вперше "засвітила" на широкий загал перелік справжніх скарбів УНР, що потрапили до Кракова в часи Другої світової війни. У підвалі Collegium Iuridicum, найстарішого корпусу Ягеллонського університету Кракова, зберігається надзвичайно цінна, з погляду колекціонерів, і просто безцінна для українців, з огляду на історію, скриня, наповнена артефактами УНР. Найголовніше у вмісті скрині – більше 180 печаток та штампів міністерств, відомств і установ УНР та Української держави періоду 1917-21 років, декілька тисяч купюр і банкнот українських карбованців та гривень цього періоду і навіть 28 свинцевих матриць (кліше) для друку грошей. Окрім купюр, які були в ужитку, ідеально збереглися банківські упаковки грошей, які після друку і розфасовування у пачки по тисячі хрустких ("новеньких", не зважаючи на те, що їм сто років) купюр, які так ніколи й не були у обігу. Серед них – і перші, мальовані Нарбутом, де напис "карбованець" не лише українською, а й польською, російською та на ідиші – мові євреїв. Зайве підтвердження того, чи "угнєталі" козаки Петлюри і Скоропадського інші національності – як про це розказувала радянська пропаганда…

Висока ймовірність того, що до формування цього "скарбу" мав причетність підполковник УНР Андрій Носаченко родом із нашої Уманщини, який у часі Визвольної боротьби був старшим діловодом Військового міністерства УНР, а в еміграції – начальником канцелярії цього ж відомства. Таємницею залишається те, як до скрині потрапило його ветеранське посвідчення і фотоальбом зі світлинами, на одній з яких – молодий вояк у формі Армії УНР, а на звороті – напис "На спомин про козака Андрія". Між сторінками альбому – сині квіточки, засушені сто років тому, мабуть, зі степів України…

■ БОЙОВЕ СВЯТКУВАННЯ

З МОЛИТВОЮ НА УСТАХ І З ШАБЛЕЮ У РУЦІ…

Новий, 1920 рік і Різдво Христове штаб Зимового походу Армії УНР зустрічав на Уманщині

Армію УНР, знекровлену боями і пошестю тифу, численні вороги української державності вже вважали приреченою на загибель, коли 6 грудня 1919 року затиснута у "трикутнику смерті" українська сила раптом ударила, як сталева пружина, що різко розпрямилася, і пронизала багнетами й шаблями окуповану територію, сіючи серед ворогів жахливу паніку. В історію це увійшло як Перший зимовий похід Армії УНР, яка протягом 180 днів із боями здолала понад 2500 кілометрів і вкрила славою українські бойові знамена…

Армія вела наступ чотирма групами військ, причому в усіх серед головного командування можна було бачити генералів і полковників із Черкащини. Київську групу військ очолив Юрко Тютюнник родом зі звенигородського Будища, Волинську – Олександр Загродський із тальнівського Зеленьківа, на другому етапі походу на чолі Запорізької групи став колишній холодноярський отаман Андрій Гулий-Гуленко, а 3-ю (Залізною) стрілецькою дивізією командував Валентин Трутенко зі Звенигородки.

При загальній кількості у 10 тис. бійців боєздатними було максимум 3-3,5 тисячі (вози обозу були переповнені хворими на тиф). При двох тисячах шабель і 12 гарматах Армія демонструвала чудеса хоробрості – бо воювала на своїй Богом даній землі…

Уже наприкінці першого місяця походу, напередодні початку другого десятиліття буремного XX століття Армія УНР вела бої на Черкащині – проти денікінців та "червоних". 28 грудня Київська дивізія стрімкою атакою захопила Жашків, знезброївши місцеву залогу "Добровольческой армії" Денікіна, а "чорні запорожці" Петра Дяченка з наскоку порубали денікінців в околишніх селах. Тільки туманна погода допомогла дременути від шабель "чорних запорожців" розхваленому денікінському генералові Брєдову – його авто поторохтіло дорогою на Умань, але брєдовський штаб з усіма ідеологами "єдіной і нєдєлімой Россіі", їхньою охороною і канцелярією потрапив у полон до українців.

Тим часом Штаб Армії УНР, Запорозька та Третя стрілецька дивізії 30 грудня через маньківські Іваньки і Паланочку, перетнувши залізничну лінію Умань–Христинівка–Звенигородка, вийшли на уманські Роги й тальнівське Легедзине. У ніч проти 31 грудня між селами Паланочка й Роги українські війська перейшли залізницю Христинівка–Шпола. Причому, як згадував командувач українців Михайло Омелянович-Павленко, здійснювати руйнацію залізниці, захоплення телефонних і телеграфних ліній активно допомагало місцеве населення. Селяни, які жили понад залізничною дорогою, вже стомилися від того, що вона несе загрозу – щоб більше не бачити ешелони з більшовиками і денікінцями, вони радо ховали по рівчаках і лісах розібрані рейки і шпали. Натомість українську армію зустрічали хлібом-сіллю. Вояків та їхніх коней годували, для командирів збирали необхідні розвіддані. В уманському Оксаниному місцеві селяни за власною ініціативою охороняли бійців під час їхнього нічного відпочинку, а в околицях Тального навіть мав місце випадок, коли селяни відбили у денікінців українську гармату, яка застрягла через ушкоджені колеса. Селяни "підлампічили" гармату і власними кіньми доставили її "чорним запорожцям"…

В останній день 1919 року українські підрозділи увійшли до Умані. Як тільки на околицях містах зацокотіли копита першого роз'їзду кавалеристів полку імені Костя Гордієнка – денікінці в паніці кинулися тікати у напрямку Голованівського.

У Новий рік налагоджувати мирне життя у звільненій Умані на ключові посади призначили місцевих – кадрового військового Володимира Ольшевського та колишнього вчителя, повстанського отамана Петра Дерещука. Редакція газети "Україна", що від самого початку Зимового походу пересувалася разом із Київською дивізією, налагодила друк газети – в Умані вийшло декілька її номерів. Влучні відозви земляка, отамана Тютюнника, знаходили відгук в серцях населення – до штабу потягнулися українці, охочі записатися до війська…

■ Війська УНР Першого Зимового походу в околицях Умані.

На цій переможній ноті українські воїни готувалися зустрічати Різдво. По-різному святкували його у різних підрозділах. Традиційно відзначилися "чорні запорожці" полтавчанина Петра Дяченка, які і воювати, і відпочивати вміли краще від інших. Величезну кількість трофейного спирту використали з розумом: лише частину з нього виставили на святкові столи, основну ж частину обміняли селянам на гроші, на теплі кожухи, на їжу для себе і коней та на набої до зброї (так-так, у місцевих цього добра було вдосталь!). Окрасою культурної програми став перегляд вистави "Жидівка-вихрестка" – постановки за твором Івана Тогобочного, драматурга родом із черкаського Городища, організували актори аматорського гуртка.

Підрозділи Армії УНР на той час були на великій території земель Поділля та сучасної Черкащини, Кіровоградщини, Київщини, Херсонщини, командуванню ж Армії та всьому Штабу зустрічати Святвечір і ранок Різдва випало у селі Рогове на Уманщині.

Як згадував пізніше генерал Омелянович-Павленко, ординарці й джури підготували до триденного відпочинку хату місцевого священика, яка була лише трохи більшою від інших у селі. Отець Павло радо зустрів воїнів, додавши до їхнього похідного самовара на столі запашний куліч – власне, з чаювання і розпочався вечір у Роговому – тут, у хаті священика було написано вітальну Різдвяну відозву до всіх підрозділів Зимового походу.

Вечірня служба у невеликій, щойно поновленій церкві села пройшла за участю як місцевого населення, так і українських вояків і старшин, – навіть на хорах для церковного співу того вечора можна було бачити й чути козаків штабного конвою…

Святкова вечеря у хаті священика, за спогадами учасників, мала "цілком сімейний характер": зачитали вітання, які надійшли від отаманів Тютюнника і Загродського, полковників Дубового й Алмазіва, слухали у виконанні хору під керівництвом молодого місцевого вчителя, студента політехніки, спочатку Різдвяний гімн "Христос рождається", а потім національний – "Ще не вмерла України і слава, і воля…", згадували про рідні домівки.

Далі звучали народні пісні, і концерт той слухали не лише ті, хто набився до панотцевої хати, а й ті, хто знадвору попритулявся до шибок її вікон…

"Цей вечір ніколи не зникне в мене з пам'яті, – писав командувач Армії УНР Омелянович-Павленко. – Він яскравіше від усіх історичних розвідок сказав мені, що правда велика закладена в наше діло, й не немічними людськими зусиллями поборювати його і зневажати…"

Олександр БРАВАДА,
малюнки учасника Першого Зимового походу – хорунжого Федора ГРІНЧЕНКА

ДО ТЕМИ

Навіки славні імена…

Після різдвяних свят на козаків Зимового походу знову чекали тяжкі переходи і запеклі бої, здоров'я і життя козаків забирали не тільки ворожі кулі й снаряди, а й хвороби та мороз – у лютому один боєць навіть замерз на смерть, багато ж інших пообморожували кінцівки. "Грілися" в боях: Вергуни, Байбузи, Шелепухи, Білозір'я, Корсунщина й Канівщина зустрічали українських визволителів наприкінці січня – у перші дні лютого. Переможна битва за Смілу і станцію Бобринська принесли козакам величезні трофеї – зброю, продукти, амуніцію і боєприпаси. 7 лютого 5-й полк Київської дивізії визволив Черкаси і три дні поспіль успішно відбивав озвірілі контратаки ворога. Місцева друкарня у ці дні великими тиражами друкувала українську агітаційну літературу…

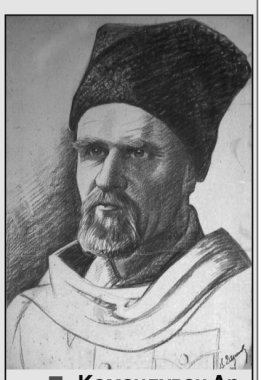

■ Командувач Армії УНР у часи походу, генерал Михайло Омелянович-Павленко.

13-15 лютого "чорні запорожці" вибили більшовиків із Золотоноші, а "волинці" – із Жовниного. Під Лубнами і Кременчуком війська отримали наказ про відворот назад – здолавши лід Дніпра, повернулися на правий берег і 17 лютого зосередилися в лісах Холодного яру, де їх зустріли брати-повстанці. Молебні у старовинних козацьких монастирях, Мотриному та Онуфріївському – і знову в похід.

Омелянович-Павленко так описує це: "Під голосний звук великого монастирського дзвона ми знову посідали на коней і поволі виїхали з монастирських брам, а згуки дзвона ще довго лунали в просторі, поки їх не перемогли козацькі пісні конвою штабу, що оповідали про Наливайка, Сагайдачного і Дорошенка, про Гайдамаччину, про руйнування Січі Запорозької…"

Як і сьогодні, так і майже століття тому політичні "вожді" гризлися між собою, більшість європейців напівдрімала, дивлячись на те, як Україна вмивається кров'ю, а українські воїни щиро молилися Богові за Україну, але не чекали Волі з Небес, а виборювали право на неї зі зброєю у руках. Історія повторюється, бо це тільки зими стали теплішими, а не наші стосунки із загребущим і ненаситним сусідом зі Сходу…

Усіх, хто вижив у Першому Зимовому поході, було нагороджено першою і фактично останньою бойовою відзнакою УНР (не в екзилі) – орденом Залізного Хреста (з написом на звороті "За Зимовий похід і бої 6.XII.1919-6.V.1920").

Очільник Армії УНР у цьому поході, Михайло Омелянович-Павленко, чиї "Спогади командарма" використано при підготовці цієї публікації, продовжив воювати. Після того, як у травні 1920 року українські війська разом із польськими союзниками пройшли парадом вулицями звільненого від більшовиків Києва, отримав звання генерал-поручника. Після остаточної окупації України більшовиками жив на еміграції у Польщі, Чехословаччині, Західній Німеччині та Франції. Очолював Українське Вільне Козацтво та був військовим міністром Уряду УНР в екзилі. Помер наприкінці травня 1952 року – його могила на знаменитому цвинтарі Пер-Лашез у Парижі, під мальтійським хрестом із сірого граніту, з викарбуваним на ньому золотим тризубом…

Творімо майбутнє разом!

2018

Січень

П	В	С	Ч	П	С	Н
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Лютий

П	В	С	Ч	П	С	Н
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28				

Березень

П	В	С	Ч	П	С	Н
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

Квітень

П	В	С	Ч	П	С	Н
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

Травень

П	В	С	Ч	П	С	Н
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

Червень

П	В	С	Ч	П	С	Н
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

Липень

П	В	С	Ч	П	С	Н
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Серпень

П	В	С	Ч	П	С	Н
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

Вересень

П	В	С	Ч	П	С	Н
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

Жовтень

П	В	С	Ч	П	С	Н
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Листопад

П	В	С	Ч	П	С	Н
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

Грудень

П	В	С	Ч	П	С	Н
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						